Kirjallinen selvitys
28.2.2019 VM/VO

Valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Verojaoston kuulemisessa 22.2.2019 koskien hallituksen esitystä HE 319/2018 vp (maatalouden tasausvaraus) valtiovarainministeriön asiantuntijoilta pyydettiin laskelmia taloudellisen edun syntymisestä. Selvityksenä vero-osasto esittää kunnioittaen seuraavaa.

Lykkääntymisedulla, tai korkoedulla, viitataan yleisesti tilanteeseen, missä veron maksua voidaan siirtää tulevaisuuteen. Jos myöhemmin maksettava vero on saman suuruinen kuin lykätty vero, kyse on veroluotolle myönnetystä korottomasta lainasta. Lykkääntymisetu, tai korkoetu, muodostuu tällöin lykkääntyneelle verolle lasketusta korosta (esim. 5- tai 10-vuotisen valtionlainan koron mukaan). Lykkääntymisetua on käsitelty kirjallisuudessa myös tasausvarauksen osalta[1] ja lisäksi viime aikoina mm. eri sijoitusmuotojen verokohtelua arvioineen työryhmän loppuraportissa.[2]

Verojärjestelmän varaukset, kuten tasausvaraus, muodostavat lykkääntymisetua ja mitä pidempi varauksen käyttöaika on, sitä enemmän etua muodostuu. Varauksista, kuten tasausvarauksesta, saatava etu luokitellaan verotueksi.[3]

Yksittäisen maatalouden harjoittajan osalta tasausvarauksesta saatava etu riippuu monista tekijöistä, kuten maatalouden tuloksesta ja puhtaasta tulosta, tehdyn varauksen määrästä, suoraan tuloutettavan ja investointeihin käytettävän varauksen määrästä ja ajankohdasta sekä lykkääntymisedun laskennassa sovellettavasta korkotasosta. Pitkällä aikavälillä tulokseen vaikuttavat suhdanteet, jotka tuovat ajallista vaihtelua tasausvarauksesta saatavaan etuun. Tasausvarauksesta saatava etu on myös yksilöllinen, sillä edellä mainitut tekijät vaihtelevat maatiloittain ja tasausvarauksesta hyötyvät eniten ne, jotka pystyvät tekemään suuria varauksia. Tästä syystä maatalouden harjoittajakohtaista etua voidaan tarkastella ainoastaan esimerkein. Hallituksen esityksessä HE 319/2018 vp on annettu tilastotietoa tasausvarausta käyttäneistä maatalouden harjoittajista sekä arvioitu tasausvarauksen maksimin noston vaikutusta verotuottoihin kokonaisuutena.

Tasausvarauksen verovaikutukseen vaikuttaa lisäksi ansiotuloverotuksen progressiivisuus, sillä suuri osa maatalouden harjoittajan saamasta edusta muodostuu juuri ansiotulojen kautta. Progression vaikutus ei kuitenkaan ole suoraviivainen, sillä korkeammilla ansiotuloilla vero on korkeampi ja tällöin varauksesta saatavaan etuun vaikuttavat sekä ansiotulojen taso varauksen tekohetkellä, että tulojen taso varauksen tuloutus- tai investointihetkellä. Jos maataloudesta saatava tulo pysyy muuttumattomana, verotuksen progressio voi lieventää varauksesta saatavaa etua, mutta on tilanteita, joissa se voi myös vahvistaa sitä.

Seuraavat esimerkit kuvaavat edun syntymistä ja tilanteita, joissa etu voi olla merkittävä.

[1] Ks. Kiviranta, Esko, Maatilaverotus (jatkuvatäydenteinen, Fokus Alma Talent), jaksossa 19. Verosuunnittelu, Maatalouden tuloverosuunnittelu, Tasausvaraus, jossa todetaan mm. seuraavasti: ”Verovelvollisen saamaksi hyödyksi pitää periaatteessa laskea velkakoron suuruinen korko lykkääntyneelle verolle.”
[2] Eri sijoitusmuotojen verokohtelu. Työryhmäraportti. Valtiovarainministeriön julkaisu 14/2018
[3] Verotuet Suomessa 5. VATT Valmisteluraportit 5 (2009). Raportissa tasausvarauksen edun laskenta on suoritettu seuraavasti: ”Laskenta: 1) verovelan korko verovuonna tehdystä tasausvarauksesta, 2) verovelan korko purkamattomista tasausvarauksista.”

Esimerkki 1: Yhden varauksen tuottama korkoetu

Seuraavassa esimerkissä kuvataan korkovaikutuksen muodostumista. Esimerkissä oletetaan yksinkertaisuuden vuoksi tasavero (30 %) ja että maataloudesta saatava verotettava tulo on noin 50 000 euroa, sekä että tulon saa ansiotulona yksi maanviljelijä. (Nämä valinnat ovat suuruusluokaltaan realistisia, kun verrataan vuoden 2016 verotustietojen perusteella tyypillisiin maksimivarauksen 13 500 tulouttaneisiin maatiloihin.) Lykkääntymisedun laskennan korkokannaksi valitaan 3 %. Oletetaan lisäksi, että varausta tehdään ensimmäisenä vuotena 13 500 euroa ja koko varaus tuloutetaan kolmantena vuotena.

Vuosi	Verotettava tulo ilman varausta	Vero ilman varausta	Varaus (tehty ja tuloutettu)	Verotettava tulo varauksen vähentämisen jälkeen	Vero varauksen jälkeen	Varauksen aiheuttama maksetun veronmuutos	Veroetu (maksamaton veroluotto + korko)	*Veroluotto*	***Veroedun korko***
0	50 000	15 000	-13 000	37 000	11 100	-3 900	3 900	*3 900*	***0***
1	50 000	15 000		50 000	15 000		4 017	*3 900*	***117***
2	50 000	15 000		50 000	15 000		4 138	*3 900*	***238***
3	50 000	15 000	13 000	63 000	44 100	3 900	362	*0*	***362***
4	50 000	15 000		50 000	15 000		372	*0*	***372***
5	50 000	15 000		50 000	15 000		384	*0*	***384***

Siten esimerkiksi vuonna 2 (kun varausta ei lainkaan ole tuloutettu), veroluoton ja korkoedun määrä yhteensä on noin 4 138 euroa. Vuonna 3, kun tehdyt varaukset tuloutetaan, lykkääntymisetu on korkoetu 362 euroa.

Jos korkotaso pysyisi samana, lykkääntymisetu kasvaisi edelleen, kun taulukkoon lisättäisiin rivejä. Näin voidaan periaatteessa laskea vaikka 10 vuotta aikaisemmin tehdyn tasausvarauksen antama etu.

On huomattava, että monimukaisemmassa (mutta tyypillisessä) tilanteessa, jossa varausta käytettäisiin investointeihin, lykkääntymisetu olisi suurempi, koska veronmaksu jakautuisi huomattavasti pidemmälle ajalle kolmen vuoden sijaan.

Yllä olevassa laskelmassa ei ole huomioitu yrittäjävähennystä, joka pienentää maatalouden tuloa 5 % ennen tulon jakamista ansio- ja pääomatuloksi. Yrittäjävähennyksellä olisi noin 5 % pienentävä vaikutus yllä laskettuun veroetuun.

Esimerkki 2: Usean varauksen kumulatiivinen etu (veroluotto + korkoetu)

Jo oletetaan, että edellisen esimerkin mukaista varausta tehdään joka vuosi (ja kolmen vuoden jälkeen tuloutetaan joka vuosi), voidaan arvioida kaikkien varausten yhteisesti aiheuttama veroetu. Tämä saadaan muodostamalla esimerkin 1 mukainen laskelma joka vuosi (alkaen vuodesta 0, vuodesta 1, jne.) ja laskemalla näin saatujen taulukoiden harmaalla pohjalla olevat sarakkeet[4] yhteen:

[4] Veroetu (maksamaton veroluotto + korko)

Vuosi	Kumulatiivinen veroetu (maksamaton veroluotto + korkoetu)
0	3 900
1	7 917
2	12 054
3	12 416
4	12 789
5	13 172
6	13 567

Kumulatiivinen veroetu määräytyy pääosin tehdyistä mutta tulouttamattomista varauksista saatavasta maksamattoman veroluoton veroedusta (vuodesta 2 alkaen 3 x 3 900 = 11 700 euroa) ja vähäisemmässä määrin korkovaikutuksesta (joka esim. vuonna 4 on 12 785 – 11 700 = 1 085 euroa).

Jos varausten teko lopetetaan ja varaukset tuloutuvat, lopulliseksi eduksi muodostuu lopulta korkoetu (kuten esimerkissä 1). On kuitenkin kuviteltavissa tilanteita, joissa myös maksamaton veroluotto voi muodostua pysyväksi eduksi, ks. alla esimerkki 3.

Esimerkki 3: Varauksen käyttö tappioiden kuittaamiseksi

Viimeisessä esimerkissä tarkastellaan tilannetta, jossa varausta on mahdollista käyttää tappioiden kuittaamiseksi tappiollisena vuotena. Tappioita vasten tuloutetut varaukset eivät kasvata maksettuja veroja. Näiden varausten osalta varauksen tekovaiheessa saatu veroetu voi siten muodostua pysyväksi.

Seuraavassa esimerkissä maatila tekee tappiota 3. vuonna ja tulouttaa silloin yhtä aikaa vuosina 0-2 tekemänsä varaukset. Koska varaukset tuloutetaan tappiollisena vuotena, tuloutuksesta ei muodostu verotettavaa tuloa. Yksinkertaisuuden vuoksi tässä esimerkissä ei oteta huomioon korkoetua.

Vuosi	Tuotto/tappio	Vero ilman varauksia	Varaus (tehdyt ja tuloutetut)	Verotettava tulo varausten jälkeen (jos positiivinen)	Vero varausten jälkeen	Varausten käytön aiheuttama maksetun veron muutos
0	50 000	15 000	-13 000	37 000	11 100	-3 900
1	50 000	15 000	-13 000	37 000	11 100	-3 900
2	50 000	15 000	-13 000	37 000	11 100	-3 900
3	- 50 000	0	39 000	- 11 000	0	0

Kun korkoetua ei huomioida, pysyväksi veroeduksi jää 11 700 euroa.